

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Prof. Dr. Hasan ŞENER

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
hasan.sener@hbv.edu.tr
ID: 0000-0002-5825-8034

10.56387/ahbvedebiyat.1197286

Gönderim Tarihi: 31.10.2022

Kabul Tarihi: 24.03.2023

Alıntı: ŞENER, H. (2023). "Ahmed Burhaneddin'in Cumhuriyet Mefkûresi". *AHBVÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (ÖZEL SAYI-Nisan2023), 41-51.

AHMED BURHANEDDİN'İN CUMHURİYET MEFKÛRESİ

ÖZ: Cumhuriyet Dönemi, Türk milletinin ölüm kalım mücadelesi verdiği bir sürecin sonucunda hem kendi hem de dünya milletleri nezdinde esarete boyun eğmeyeceğini, her türlü zorluğun üstesinden gelebileceğini ispatladığı bir dönüm noktasıdır. Türk milletinin, Kurtuluş Mücadelesini kazanması ve Cumhuriyet yönetimine geçilmesi neticesinde yeni devletin bekasının sağlanması için halkı da topyekûn içine alan birtakım yenilikler yapılır. Bu yeniliklerin ve Cumhuriyet yönetiminin benimsenmesi amacıyla aydınlar, yazarlar, bilim insanları eserlerinde Cumhuriyet vurgusunu ön plana çıkarırlar. Özellikle 1923-1938 yılları arasında yazılan eserlerde Cumhuriyet neslinin nasıl olması gerektiğine ilişkin rol model örnekler sunulur ve ideal bir gençlik tipolojisi oluşturma çabası içine girilir. Bu bağlamda kaleme alınan eserlerden biri de Ahmed Burhaneddin'in *Cumhûriyet Mefkûresi* adlı eseridir. Ahmed Burhaneddin'in 1926 yılında yazdığı ve yer yer nutukvari bir üslup kullandığı *Cumhûriyet Mefkûresi* adlı bu eseri, Darülfünun öğrencileri nezdinde ideal Cumhuriyet gençliğinin nasıl olması gerektiğine dair yazılardan oluşmaktadır. Bu yazılar, *Dârü'l-fünûn Gençliği*, *Hukûk Gençliği* ve *Türk Kadını Hâkim Olabilir mi?* alt başlıklarını içermektedir. Ahmed Burhaneddin, eserinin sonuna Cumhuriyet Halk Fırkası'na güzellmelerde bulunduğu *Gâzî'nin Fırkası'na* başlıklı bir de şiir eklemiştir. Ahmed Burhaneddin, Türk milletinin zorlu süren savaşların ardından esarete boyun eğmeyerek yeniden doğuşunu simgeleyen Cumhuriyet idaresinin en kuvvetli kaynağı olarak millî bilinç ve irfanı görür. Millî bilinç, ulusun bekası, devletin devamlılığı gibi gelecek inşasına dair vurgular, Cumhuriyet'in ilanından sonra devletin de resmi ideolojisi olarak ön plana çıkar. Bu bağlamda resmi ideolojiyi, Cumhuriyet'in değerlerini benimsetmek ve ideal gençlik tasavvurunu yaygınlaştırmak amacı taşıyan Ahmed Burhaneddin, millî bilinç inşası için özellikle Darülfünun öğrencilerine seslenir.

Anahtar Kelimeler: Ahmed Burhaneddin, Cumhuriyet Mefkûresi, İdeal Gençlik, Darülfünun, Hâkim.

AHMED BURHANEDDİN'S CUMHURİYET MEFKÛRESİ

ABSTRACT: The Republican Era is a turning point in which the Turkish nation proved, as a result of a process whereby it struggled for life and death, that it would not bow down to captivity and that it could overcome all kinds of difficulties. In order to ensure the survival of the new state as a result of the Turkish nation's victory in the Independence Struggle and the transition to the Republican administration, some innovations are made that appeal to the people as a whole. To make the people adopt these innovations and the Republican administration, intellectuals, writers and scientists emphasize the Republic in their works. Especially in the works written between 1923 and 1938, role model examples are offered about how the Republican generation should be and efforts and attempts are made to create an ideal youth typology. One of the works written in this context is Ahmed Burhaneddin's work called *Cumhûriyet Mefkûresi*. This work of Ahmed Burhaneddin, titled *Cumhûriyet Mefkûresi*, which he wrote in 1926 by using a speech-like style from time to time, consists of articles on how the ideal republican youth should be with reference to the students of Darülfünun. These articles contain the subheadings of *Dârü'l-fünûn Youth*, *Youth in Law* and *Can Turkish Women Be a Judge?* Ahmed Burhaneddin added a poem titled *To Gâzî's Party* at the end of his work, in which he heaps praise on the Republican People's Party. Ahmed Burhaneddin sees national consciousness and wisdom as the strongest source of the Republican administration, which symbolizes the rebirth of the Turkish nation by not surrendering to captivity after hard wars. Emphasis on the construction of future, such as national consciousness, survival of the nation, and continuity of the state, came to the fore as the official ideology of the state after the proclamation of the Republic. In this context, Ahmed Burhaneddin, who aims to have the official ideology and the values of the Republic adopted and to spread the ideal youth vision, specifically addresses the students of Darülfünun for the construction of national consciousness. In this article, the ideal youth understanding in Ahmed Burhaneddin's work titled *Cumhûriyet Mefkûresi* will be explained.

Keywords: Ahmed Burhaneddin, Ideal of the Republic, Ideal Youth, Darülfünun, Judge.

Giriş

Osmanlı Devleti'nin yıkılmak üzere olduğu ve ülkenin savaşlarla boğuştuğu bir dönemde 1890 yılında Van'da doğan Ahmed Burhaneddin, Türk bilim tarihinde eserleriyle adından söz ettiren ve çalışmaları ile tıp tarihinde ün kazanan bir bilim insanıdır. Ülkenin savaşlarla boğuştuğu kaotik bir döneme tanıklık eden Ahmed Burhaneddin, posta ve telgraf memurlarından Mehmed Tahsin Bey'in oğludur. İlk ve orta eğitimini farklı yerlerde yapan Ahmed Burhaneddin (Burhaneddin Toker), Şam Tıbbiyesi'ne girer, üçüncü sınıfı okurken Darülfünun Tıp Fakültesine geçer ve 1910 yılında buradan mezun olur (Göksoy, 2001: 390), 1913'te devlet tarafından ihtisas için Almanya'ya gönderilir. 1921'de İstanbul'a döner, Cerrahpaşa Hastanesi'nde çalışmaya başlar ve cerrahi alanda literatüre çok ciddi katkılar sağlayan bilimsel çalışmalar yapar (Bagatur, 2012: 30). Türk tıp tarihinde önemli bilimsel çalışmalara imza atan Ahmed Burhaneddin, 1923 yılında aylık olarak yayımlanmaya başlanan *Türk Tıp Mecmuası*'nın yayın kurulunda yer alır. 1927'de Türk bilim tarihi dergiciliğinde önemli bir yeri olan *Türk Cerrahi Mecmuası*'ni çıkarır. Kader Matbaası'nda basılan ve iki ayda bir yayımlanan dergi, 1927-1934 yılları arasında sadece üç cilt çıkabilmiştir (Dinç, 1993: 112- 115).

1933'te üniversite reformuyla, Cerrahpaşa Hastanesi Cerrahi Servisinde görev yapmaya başlayan Ahmed Burhaneddin, kendi kliniğinde önce doçent daha sonra profesör olarak tayin edilir. 1937 yılında evlenir, 1938'de oğlu Biltin Toker doğar. 1939 yılında vekâleten atandığı Tıp Fakültesi I. Cerrahi Kliniği Direktörlüğü görevini 1941'den itibaren asaleten yürütmeye başlar. 1943'te ordinaryüs profesör olur (Göksoy, 2001: 391). 20 Ağustos 1951 yılında kalp krizinden vefat eder.

Osmanlı'nın son dönemlerine ve Cumhuriyet'in kuruluş yıllarına tanıklık eden Ahmed Burhaneddin'in 1926 yılında yayımlanan *Cumhûriyet Mefkûresi Darülfünun Gençliği* başlıklı kitabı, kendisini bilim yoluna adanmış bir Cumhuriyet aydınının ideal gençlikten, Cumhuriyet neslinden, beklentilerini içermektedir. Zira Ahmed Burhaneddin, ideal gençlik beklentilerini yansıtırken aynı zamanda Cumhuriyet'in kuruluşuna ve kazanımlarına tanıklık etmiş bir bilim insanı, bir aydın olarak kendisinin de mezunu olduğu Darülfünun öğrencileri nezdinde Türk gençliğine rehberlik etme arzusunda olduğunu hissettirir.

Ahmed Burhaneddin'in Cumhûriyet Mefkûresi

Millet olmak, topluluk olarak bir arada yaşamanın ötesinde çok boyutlu ve derinlikli anlamlar taşır. Bir milletin devlet olarak varlığını devam ettirebilme yeteneği de bu anlamların içinde gizlidir. Türkiye Cumhuriyeti, kendinden önce dünyaya kök salan devletlerin bir devamı olarak varlığını sürdürmek için âdeta küllerinden yeniden doğarak tarih sahnesine çıkar. Millet, devletin bekası adına çalışması ve kendi varlığını gelecek nesillere aktarması ise millî bilinçlenme neticesinde gerçekleşecektir. II. Meşrutiyet döneminde hız kazanan Türkçülük, Osmanlılık, İslamcılık ve Batıcılık fikir hareketleri ile devletin yeniden inşası için reçeteler, çözüm önerileri sunan aydınlar ve siyasetçilerin çabaları gerçek anlamını ancak kaçınılması mümkün olmayan savaş meydanlarında bulacaktır. "*Osmanlı'nın yıkılış dönemini fark eden aydınların, geleceğe dönük bu kimlik üretim kaygıları ve çalışmaları yaşanan olayların etkisiyle biçim değiştirir. İdealize edilen kimlik tasarımları olması gerekenden olana doğru kayar. Zira Osmanlı İmparatorluğu çokuluslu yapısından ulus-devlete yani asıl unsurunun egemenliğindeki Türkiye Cumhuriyeti'ne dönüşecektir.*" (Kanter 2014: 308). Bu noktada ise Cumhuriyet neslinin kimlik inşasında belirlenecek ilkeler önem kazanır. Dönemin aydınları, düşünürleri ve siyasileri de bu yolda çabalar sarf ederler.

Ahmed Burhaneddin, Türk milletinin zorlu süren savaşların ardından esarete boyun eğmeyerek yeniden doğuşunu simgeleyen Cumhuriyet idaresinin en kuvvetli kaynağı olarak millî bilinç ve irfanı görür. Millî bilinç aslında millet olma yolunda bir millî kimlik kazanımı anlamını taşımaktadır. Millet ise Smith'in ifadesiyle: "tarihî bir toprağı/ ülkeyi, ortak mitleri ve tarihî belleği, kitlevî bir kamu kültürünü, ortak bir ekonomiyi, ortak yasal hak ve görevleri paylaşan bir insan topluluğunun adı olarak tanımlanabilir" (Smith 2009: 32). Millet oluşun temelde millî bi-

linçle kazanılacağı yargısı bu nedenle dönemin aydınlarını harekete geçirir. Millî Mücadele döneminde de gerek gazete yazılarında gerek konferanslarda ve edebî eserlerde sürekli dile getirilen millî bilinç vurgusu, geleceğin inşasında ve savaşların kazanılmasında motive edici bir işlevsellik yüklenmiştir. Millî bilinç, ulusun bekası, devletin devamlılığı gibi gelecek inşasına dair vurgular, Cumhuriyet'in ilanından sonra devletin de resmi ideolojisi olarak ön plana çıkar. Bu bağlamda resmi ideolojiyi, Cumhuriyet'in değerlerini benimsetmek ve ideal gençlik tasavvurunu yaygınlaştırmak amacı taşıyan Ahmed Burhaneddin, millî bilinç inşası için özellikle Darülfünun öğrencilerine seslenir. Mustafa Kemal Atatürk'ün Türk gençliğinden beklentilerini *Cumhûriyet Mefkûresi* adlı eserinde muhtasar bir biçimde dile getiren Ahmed Burhaneddin, kendisinin de mezunu olduğu Darülfünuna büyük sorumluluk yükler. Cumhuriyet neslinin ilerlemesinin teminatı olarak görülen yeni insan modeli gücünü ilk olarak bilim ve eğitimden almayı hedefler. Zira dönemin en önemli eğitim kurumlarından biri olan Darülfünunun bilimsel bilgiyi merkeze alarak ilim ve irfan yolunda geleceği kuracak ileri görüşlü nesiller yetiştirmesi, geleceğin inşasında ve Türkiye Cumhuriyeti'nin dünya devletleri arasında saygın bir yer edinmesinde önemli bir rol oynayacaktır.

Darülfünunun, Cumhuriyet mefkûre ve inkılaplarının temsilcisi ve yaşatıcısı olacağını dile getiren Ahmed Burhaneddin, bu çerçevede âdeta bir manifesto kaleme alır. Ahmed Burhaneddin'in gençlerden beklentisi, Türklüğü millî hâkimiyetin ve medeni saadetin en yüce en şerefli mertebelerine yükseltmeleridir. Zira ona göre Cumhuriyet'in yani yenileşme inkılabının en kuvvetli temsilcileri Darülfünun gençliğidir. Nitekim Darülfünun öğrencilerinin Cumhuriyet'e yönelik isyanlara, eylemlere karşı bildiri yayımlamalarını, isyanları kınamalarını ve Cumhuriyet'i korumak için her türlü göreve hazır olduklarını bildirmelerini gelecek adına umut verici bir durum olarak değerlendirir. Bu bağlamdaki örneklerinden biri de Darülfünun tarafından Şeyh Sait İsyanı'na karşı yayımlanan bildiridir.

Ahmed Burhaneddin'in bu beklentisinde yeni kurulan Cumhuriyet'in tüm muarızları karşısında kuvvetli bir refleks göstermesi gerektiği beklentisi olduğunu söylemek mümkündür. Zira kuruluş dönemlerinde kimlik inşa süreçleri sistemin tüm kurumları ile yekpare hareket etmesini âdeta mecbur bırakır. Tüm metinde bu tavrın etkisini görmek mümkündür. Cumhuriyet ile birlikte yeni insan modeli oluşturma çabası içinde olan aydınlar, gelecek inşasında bir yandan geçmişin kötü/olumsuz yanlarını yok etmek öte yandan geçmişteki aidiyetleri güçlü bir şekilde korumak çabasıdadır. Bu nedenle Ahmed Burhaneddin, millî mefkûre terimini metin içinde defalarca kullanır. Yeni bir gelecek projeksiyonu için millî olan değerler ile evrensel olanı birleştirme arzusu da yine bu terimin içinde gizlidir.

Öte yandan Ahmed Burhaneddin Darülfünun gençlerinin Cumhuriyet'i koruma yolundaki reflekslerini millî mücadele karşıtlarını okuldan uzaklaştırmalarıyla gerçekleştirdiklerini de ifade eder. Bu bağlamda ulusun devamlılığını sağlayacak yeni yönetim biçiminin ilim ve irfan sahibi, millî bilince sahip aydın ve idealist gençler tarafından korunmasının önemini vurgular. Bu vurgu, devlet ve milletin aynı mefkûre etrafında tereddütsüz birleşmesi gerektiğini içerdiği gibi uygulama da bu birlikteliğin gerekliliği üzerine kuruludur. Ahmed Burhaneddin'in bu husustaki vurgusu, özellikle millî mefkûre için yaşanması gerektiğine dair bir bilinç inşasını içerir. Nitekim söz konusu eserinde ülkenin kaotik günlerinden kurtulmuş olmanın oluşturduğu güven ortamına işaret ettiği gibi "*Hak yazmalı, hak söylemeli var ise vicdân /Hür yazmalı, hür söylemeli ölse de insân*" dizeleri ile gençliğe hak, vicdan ve hürriyet gibi kavramların önemini hatırlatır. Şiirdeki hürriyet vurgusu, Kurtuluş Savaşı'nın karakteri, hak vurgusu ise evrensel adalet bilincine duyulan saygının göstergesi olarak okunmalıdır. Dolayısıyla milletin toplumsal belleğinde var olan hak ve hürriyet kavramlarına insan odaklı bir yaklaşım sergilenirken geçmişten geleceğe uzanan köklü bir geleneğe de atıfta bulunulur.

Ahmed Burhaneddin, "*İlim ve irfan, fikir ve vicdan hürriyetinin kabil-i tazyîk olmadığı gibi, bir kere bir fikir, darülfünun gençliğinin aşyan-ı iman ve irfanında cây-ı kabul ve karar buldu mu, artık onu oradan hiç bir kudret çekemez. Ve o fikrin bütün milleti tenvir eden bir güneş gibi doğup yükselmesine hiç bir kuvvet mani olamaz.*" ifadeleriyle Darülfünun nesline büyük bir

sorumluluk ve görev yükler. Bu görevin ilim ve irfan çizgisi ile belirlenmiş oluşu, demokrasi ve cumhuriyet kavramlarının kaynağını bilgi ve gelişimden almak istediğinin habercisidir.

Ahmed Burhaneddin, kitabının “Hukuk Gençliği” alt başlığıyla yazdığı kısmında, özellikle hukuk öğrencilerine ayrıcalık atfeder ve onlara âdeta yüksek bir tonla, nutuk verir bir edayla seslenir. Zira hukuk; modern demokrasilerin temel belirleyici vasfıdır. Kişi hak ve hürriyetlerinin adil ve şeffaf bir biçimde düzenlenmesi, toplumsal düzenin de bu biçimde şekillenmesini sağlar. Bu açıdan bir tip profesörü olan Ahmed Burhaneddin’in bu vurgusu oldukça dikkat çekicidir.

Hukuk öğrencilerinin Türkiye’nin müstakbel hâkimleri olduğunu ifade ederken özellikle Cumhuriyet’e yönelik tehditlere, kaos oluşturacaklara karşı dikkat edilmesi gerektiğinin altını çizer. Bu yöndeki telkinleri de cehalet, kör taassup gibi hususlara hassaten dikkat edilmesi gerektiğine ilişkindir. Bu noktadaki mücadele vurgusu, devlet ile halk arasında değil; üniversite öğrencileri ile gelişimin önündeki unsurların arasındaki mücadeleye odaklanır. Çatışmanın bir tarafının üniversite öğrencileri oluşu, mücadelenin bilim ve taassup arasında geçmesi gereken, sosyal bir süreç olarak algılandığını gösterir. Dolayısıyla bu süreç de demokrasinin doğal gelişim seyrine uygun bir yol izleyecektir.

Ahmed Burhaneddin’in kitabında özellikle üzerinde durduğu meselelerden biri kadınlarla ilgilidir. Nitekim Cumhuriyet modernleşmesinin ilk dönem karakteristik özelliklerinin belirleyicilerinden biri kadınlara verilen haklardır. Döneminde birçok Avrupa ülkesinden kadın hakları konusunda oldukça ileri noktada bulunan Cumhuriyet’in bu yönelimi, Ahmed Burhaneddin’in de özellikle bu konuya vurgu yapmasının sebeplerinden biri olarak düşünülebilir. Bu vesile ile Cumhuriyet’in kadın hakları konusundaki yeniliklerine, inkılaplarına dikkat çeken Ahmed Burhaneddin, kadınların her mesleği icra edebilecek yetide olduklarını dile getirir. Kadınların öğretmenlik doktorluk, yazarlık yapabildikleri gibi hâkim de olmaları gerektiğini vurgulaması kadınların kamusal alanda varlık alanlarının ve söz söyleme yetkilerinin genişlemesine ilişkin bir ideali içermektedir. Öte yandan Cumhuriyet ile birlikte Türk kadınının en yüksek ve medeni milletlerin kadınlarının seviyesine çıktığını dile getirdiği gibi Türk kadınlarının dünyadaki pek çok millete mensup kadından daha iyi bir mevkiye bulduklarını ifade eder ve hâkimlik, mebusluk gibi meslekleri de icra etmeleri ile birlikte bu sınırların daha da genişleyeceğine işaret eder. Türk kadınının yüceltilmesi ve çalışma hayatının içinde aktif bir biçimde yer alması, Mustafa Kemal Atatürk başta olmak üzere Cumhuriyet kadrolarının olduğu gibi Ahmed Burhaneddin’in de önem attığı hususlardan biridir. Nitekim 1930’lardan itibaren kadınlara yönelik düzenlemelerle kadınların kamusal alanda daha fazla yer almaya başlamaları Cumhuriyet ideal ve inkılaplarına ilişkin beklentilerin karşılandığını göstermektedir.

Ahmet Burhaneddin, Türk kadınlarını yüceltirken Millî Mücadele yıllarını da örnek gösterir. Anadolu’daki kadınların millî mücadele sırasında her türlü güçlüğe göğüs gererek askerlere destek olduklarını İstanbul’daki kadınların ise millî mefkûreyi gerçekleştirmeye yönelik faaliyetlerde bulduklarını dile getirir. Türk kadınlarının hiçbir sahada Türk erkeklerinden geri kalmadığını, hâkimlik gibi adalet dağıtacak bir görevde bulunmalarında hiçbir mahzur bulunmadığını ifade eder. Bu bağlamda 13 Şubat 1926’da Talebe-i Hukuk Cemiyeti’nde yaşanan bir olayı aktarır:

“13 Şubat 1926 cumartesi günü saat on beşte Talebe-i Hukuk cemiyetinin Nur-ı osmaniye’deki merkezlerinde genç hukukçular, reis-i fahrileri: [...] Denizli mebûsu ve Ankara istiklal mahkemesi müddei-i umumiyesi muhterem Necip Ali Bey Efendi’yi bekliyorlardı. Hukuk fakültesi reisi üstad muhterem Aynizade Tahsin Bey Efendi ile katib-i umumi ve tıbb-ı adli müderrisi muhteremi Edhem Akif Bey de muntazırlar arasındaydı. Şuradan buradan konuşulurken bir aralık Edhem Akif Bey yanında bulunan hanımlara manidar bir ibtisam ile: “Demek siz de hâkim olacaksınız. Vay erkeklerin başına geleceklere!” dedi. Hanımların niçin sualine cevaben de dedi ki: “Zira mahkemenize maruz mesaide daima hanımların lehine mütehassis olacağınıza şüphe yok!” Hanımlardan biri derhal şu mukabelede bulundu: “Demek şimdiye kadar siz böyle mi yapıyordunuz!” Gerek kailinin zekâsını gösteren bu zarif nükte, gerek Aynizade Tahsin Bey’in: “Fakat biz hanımları öyle yetiştirmiyoruz.” sözleri üzerine Edhem Akif Bey maksadının

seciyye, terbiye, sa'y itibariyle pek ziyade takdir ettiği hukukçu hanım kızlarına karşı bir latifeden ibaret olduğunu samimi tebessümlerine güşayış veren bir memnuniyetle temin ediyordu.” (Ahmed Burhaneddin, 1926: s.12-13).

Ahmed Burhaneddin, hukuk talebelerinin hükümeti temsil eden mebuslarla münasebetini yansıtırken Cumhuriyet'in sağladığı eşitliklerin de altını çizer. Bu bağlamda saltanat ile Cumhuriyet arasındaki farkı, eşitlik, hak ve hukuk unsurlarını merkeze alarak sert ifadelerle dile getirerek Osmanlı Devleti'nin yönetim biçimini eleştirir. İfadelerin bu kadar sert olmasının nedeni, öncelikle yeni kurulan Cumhuriyet ile ilgili yüksek ideolojik hassasiyet olarak tespit edilebilir. Ayrıca, örnekten hareketle şu nokta da belirlenebilir. Cumhuriyet'in kurucu kadroları Osmanlı Dönemi'nde yetişmiş insanlardır. Cumhuriyet'in getirdiği büyük değişikliklerin iki dönemin şartlarını idrak etmiş insanlar tarafından içselleştirilmesi için özellikle ilk yıllarda zaman zaman oldukça keskin görüş ve uygulamalara tesadüf edilebilir.

Öte yandan Ahmed Burhaneddin, eserinde Cumhuriyet'in hangi durumlardan korunması gerektiği ile ilgili sınırları çizerken Anadolu'dan başlayan Kurtuluş mücadelesinde Mustafa Kemal Atatürk'ün üstlendiği rolü açıklar ve Cumhuriyet'in ilanının önemini Darülfünun gençliğinin idrak etmesi gerektiğini dile getirir. Talebe-i Hukuk Cemiyeti tarafından Denizli Mebusu Necip Ali Bey'e takdim edilen, Halk Fırkası ve Atatürk'e övgülerden oluşan coşkulu bir şiiri de sadece Darülfünun öğrencilerinin değil bütün Türk gençliğinin hislerinin tercümesi olduğunu söyleyerek eserinin sonuna ekler.

Sonuç

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinden itibaren 18. yy'dan sonra somut bir biçimde ortaya çıkan Türk modernleşmesinin gelişen şartlar dolayısıyla oldukça özgün bir yapısı vardır. Tanzimat Dönemi, İslahat ve Meşrutiyet hareketleri, sonrasındaki I. Dünya Harbi bu sürecin hızlı ve sancılı geçeceğinin göstergesidir. Fakat asıl belirleyici olarak Türk Kurtuluş Savaşı ve sonrasında kurulan Cumhuriyet kendine ait bir düşünce biçimi ve aydın kitlesi vücuda getirir. Bu aydın kitlesinin büyük kırılmalara ve bütün ülkeyi etkileyen kaoslara, savaşlara tanıklık etmeleri nedeniyle, yeni kurulan Cumhuriyet karşısında oldukça korumacı bir tavır geliştirildiğini söylemek mümkündür. Bu korumacı tavrın öncelikle, “muasır medeniyetler seviyesi” hedefine atıfta bulunarak kaynağını bilim ve gelişmeye ulaştırma gayreti sezilebilir.

Ahmed Burhaneddin 1926 yılında yazdığı *Cumhûriyet Mefkûresi Darülfünun Gençliği* adlı eserinde bir Cumhuriyet aydını bilinci ve hassasiyeti ile eğitim, kadınların toplumsal konumu ve Cumhuriyet'in kazanımları üzerine tespitlerde bulunur. Bu tespitlerin modern aydınlanmacı bir tavrı vardır.

Kitabın dikkat çekici yönlerinden biri, Ahmed Burhaneddin'in modernleşmeyi kavrama biçimi olarak belirlenebilir. Zira bir tıp doktoru ve bilim insanı oluşu, onun Türk modernleşmesini bilim ve irfan yönünden değerlendirmesine olanak tanır. Kitabın ilk bölümünün ismi olan “Darülfünun” başlığı dahi Ahmed Burhaneddin'in modernleşmeyi Türk gençliğinin geleceğe doğru yaptığı bir hamle olarak değerlendirdiği yorumuna kapı aralar. Ahmed Burhaneddin'in kitabın girişini bugünkü anlamı ile “üniversite gençliği”ne “ilim ve irfan” perspektifinden hasretmiş olması, Cumhuriyet'in bir halk hareketi olarak mefkûreleştiğini ispat amacı taşır. Ayrıca bu hareketin bilimsel ve halkçı karakteri, modernleşmenin entelektüel çevrelerdeki ilerleme biçimine ışık tutar. Zaman zaman oldukça keskin çıkışlarla modernleşmeyi anlamlandıran yazar, özellikle üniversite gençliğini yeni Cumhuriyet ideolojisinin koruyucusu ve savunucusu olarak görmek ister.

Ahmed Burhaneddin, kitapta modern Cumhuriyet'in bir başka temel değeri olan “kadın” meselesine eğilir. Hukuk fakültesindeki bayan öğrenciler üzerinden eski-yeni karşılaştırması yapar ve Cumhuriyet'in kadınlara sağladığı kazanımları onların hâkimlik mesleğini yapabilmesi üzerinden inceler. Kitabın bu kısmından sonra kurucu cumhuriyet fikrinin somut ideolojik yansımaları daha belirgin bir biçimde işlenir.

Ahmed Burhaneddin kitabı ile Cumhuriyet ideolojisinin üniversite öğrencileri ve kadınlar üzerinden “halk” nezdindeki yansımalarını yönlendirmek isteği gözlemlenebilir. Bu ilk dönem Cumhuriyet modernleşmesinin keskin üslubunu ve koruyucu tavrını yansıtmaya açısından dikkate değerdir.

YAZARLARIN KATKI DÜZEYLERİ: Birinci Yazar %100.

ETİK KOMİTE ONAYI: Çalışmada etik kurul iznine gerek yoktur.

FİNANSAL DESTEK: Çalışmada finansal destek alınmamıştır.

ÇIKAR ÇATIŞMASI: Çalışmada potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKLAR

Ahmed Burhaneddin (1926), *Cumhûriyet Mefkûresi -Dârülfünûn Gençliği-*, İstanbul: Amedi Matbaası.

Bagatur, A. E. (2012), Ord. Prof. Dr. A. Burhaneddin Toker (1890-1951) ve Usûl-i Cerrahiyye ve Ameliyât ile Gençleştirme Risalesi (1922): XX. Yüzyılın Başında Gençleştirme Çılgınlığı, *Yeni Tıp Tarihi Araştırmaları / N History Med Stud*, 2012;18, s.29-42

Dinç, G. (1993) Arap Harfleri ile Türkçe Basılmış Tıbbî- Süreli Yayınlar Üzerine Bir İnceleme II, *Tıp Tarihi Araştırmaları*, 5, 96- 131.

Göksoy, E.I (2001) Ord. Prof. Burhaneddin Toker – Ölümünün 50. Yılında Yaşamı ve Eserleri, *Yeni Tıp Tarihi Araştırmaları*, s. 387-431

Kanter, M. F. (2014), *Milli Edebiyat Dönemi Türk Şiirinde Benlik Algısı ve Kimlik Kurgusu*, İstanbul: Kitabevi.

Smith, Anthony D. (2009), *Millî Kimlik* (Çev. Bahadır Sina Şener), İstanbul: İletişim.

METİN**[2] CUMHÛRİYET MEFKÛRESİ****Dârü'l-fünûn Gençliği**

Hâkimiyet-i millîyeyi ve onun en mükemmel şekli-i tatbîki olan Cumhûriyet, idâreyi tesis eden büyük inkılâbımızın en kavî mü'eyyidelerinden biri, belki en başlıcası millî şuoûr ve ʿirfândır.

Millî şuoûr ve ʿirfânın en kudretli mümessili de münevver gençliktir.

Münevver gençliğin mühim bir kısmını yetiştiren sîne-i feyyâz ise Dârü'l-fünûn'dur.

Hepimizce maʿlûm ve müsellemlen olan bu hakâyıkı şu birkaç kelime-i mukaddimeyle arzdan maksadım, ehemmiyetini hatırlatmak istediğim Dârü'l-fünûn gençliğine ve o meyânda yüksek ve muʿtenâ bir mevkiʿi hâ'iz olan hukûk gençliğine dâ'ir samîmi bir hasbihâldir.

[3] İnkılâb ve Cumhûriyet mefkûresini yaşatan ve ebediyyen yaşatacak olan, ʿilim ve ʿirfân gençliğidir. Bu gençliğin mühim bir kısmını Dârü'l-fünûn gençliği teşkil eder.

Türklüğü; millî hâkimiyetin, medenî saʿâdetin en ʿâlî, en şerefli mertebelerine yükseltmeği istihdâf eden, bu mukaddes Cumhûriyet, bu mübeccel teceddüd inkılâbının en kuvvetli bir müdâfiʿi de Dârü'l-fünûn gençliğidir.

Bu gençlik ki daha geçenlerde Şeyh Saʿîd isyânında hükûmete mürâcaʿatla, Cumhûriyet uğrunda fedâyî birer nefer olarak hıdmete hâzır olduğunu bildirmişdi.

Evet! Bu Dârü'l-fünûn gençliğidir ki en kara günlerde, en kara sultânın gözleri önünde en şedîd milliyetperverliğini, en müfrit Cumhûriyetperestliğini bî-pervâ göstermiştir. Birçok misâllerden birini hatırlayalım:

Gençlik kimi üstâd, kimi ʿallâme geçinen, fakat hepsi de millî mücâdeleyi istihfâf eden, millî mefkûreye lâ-kayd kalan bazı adamları Dârü'l-fünûndan uzaklaştırmışdı.

Zâhiren müderrislere karşı ve sath-bîn nazarlar için basît görünen bu hareketiyle hakikatde düşman dretnotlarının¹ atışlarını milletin kalb-i maʿsûmına **[4]** yağdırmaktan çekinmeyeceğini dâ'imâ ihsâs eden pâdişâha; o son heyûlâ-yı saltanata mukâbeleten Türk ʿilim ve ʿirfânının, Türk fikir ve vicdânının isyânını ihsâs etmişdi.

Zemîn ü zamânın, âfâk ü muhîtâtın Türklüğe düşman kesildiği o zamân ancak millî mefkûre için yaşadığını her vesîle ile izhâr eden gençlik, işte bu gençliktir. O gün kâ'inatdan korkmadığını gösterdiği gibi bu gün ve yarın da korkmadığını ve ebediyyen korkmayacağını -Allâh îcâb etdirmesin- îcâbında her kuvvete karşı göstermeğe hâzır ve muktedirdir.

Öyle bir gençlik ki ne saltanat, hilâfet, hükûmet mevkiʿlerinden kuvvet alan müstebidlerin tehdidinden yılar ne de şöhrat ve kudret-i ʿilmiyye vü edebiyeleriyle mağrûr, fakat kalpleri Cumhûriyet aşkıyla ğayr-i mahrûr müderrislerin telkînine kapılır. Millî mefkûre yolunda çalışırken, müteğallibîn hükûmetin iltifâtlarından müstağnî olduğu kadar istibdâdlarından da bî-pervâdır. Dâ'imâ:

Hak yazmalı hak söylemeli var ise vicdân

Hür yazmalı hür söylemeli ölse de insân

[5] düstûruyla hareket eder ve kâniʿdir ki böyle hür gençlere mâlik olmayan bir millet, hâkimiyetini te'mîn edemez. El-hâsıl, kastı idlâl olan hiçbir dâhî, hiçbir âlim onu doğru yoldan şaşırtamayacağı gibi hiçbir mütehakkim, hiçbir cebbâr onu tazyîk edemez. Nitekim ilim ve irfan, fikir ve vicdan hürriyetinin kâbil-i tazyîk olmadığı gibi, bir kere bir fikir, Dârü'l-fünûn gençliğinin

¹ Dreadnought

âşiyân-ı îmân ve irfânında cây-ı kabûl ve karâr buldu mu artık onu oradan hiç bir kudret çeke-
mez ve o fikrin bütün milleti tenvîr eden bir güneş gibi doğup yükselmesine hiç bir kuvvet mâni
olamaz.

Bu her milletde böyle olduğu gibi bizde de böyle ve daha ziyâde böyledir. Fakat şuna
emin olmalıyız ki Türk Dârü'l-fünûn gençliğinin âfâk-ı şu'ûrundan bu millete hayat-bahş olma-
yacak bir güneş doğmaz.

Hukûk Gençliği

Hasbihâlimiz başlarken Dârü'l-fünûn gençliği içinde mühim bir mevkiî hâiz olan hukûk
gençliğini mevzu-bahs [6] edeceğimi arz etmişdim.

Talebe-i hukûk, işte Türkiye'nin müstakbel hâkimleri! Ey içlerinde pek kıymetli ve güzîde
hanım hemşîrelerimiz de bulunan genç, hür ve âdil hâkimleri!

Muhterem hukûkçu arkadaşlar! Siz bu kahramân milletin, bu civanmert, âli-hısal Türk
halkının hâmi-i hukûku olacaksınız. Hele siz hukûkçu hemşîreler! Siz bu mukaddes nevzâd
cumhûriyetin, dâhilî hâinlerine karşı en sıyânetkâr melekleri olacaksınız! Hâricî düşmanlar
tecâvüz ederlerse karşılarında erkek, kadın bütün evlâd-ı milleti bulurlar. En kâdirinden en âci-
zine kadar her ferd-i millet bu gazada bir sûretle vazîfedârdır. Fakat dâhilî düşmanların ta°ar-
ruzlarına karşı açılan mücâdeleye ancak salâhiyetdâr bulunan mümtâz, mahdûd ve mu°in
evlâd-ı vatân iştirâk ederler. Ve bu dâhilî mücâdeledeki şeref-i gâlibiyet, hâricî muhârebedeki
şân-ı muzafferiyet mertebesinde yüksekdir; fakat şu muhakkaktır ki hâricîden ziyâde dâhilî
hezîmet felâket-âverdir.

Bunu daha iyi izâh edebilmek için dâhilî düşmanların en bâriz hüviyyet ve mahiyetlerini
hatırlatmak isterim: Cehâlet ve kör ta°assub, istibdâd ve irticâ, te°addî ve tagallüb, fakr u
sefâlet, sıhhat-i umûmiyyeyi tehdîd eden emrâz...vb. [7] Cehâletle ta°assubun karşısına mu-
°allimler, muharrirler, mürşidler...

Fakr u sefâletin karşısına büyük müteşebbisler, büyük idâre-i iktisad, fen adamları...
Emrâzın karşısına tabîpler... İstibdâd ve irticâ°ın, te°addî ve tegallübün karşısına da azâmet-i
adâletin, mehâbet-i istiklâlin, iclâl-i cumhûriyetin timsâl-i zî-hayâtı olan hâkimler çıkar!

Türk Kadını Hâkim Olabilir Mi?

Bunda tereddüt edilecek ne vardır?

Kadın muallim oluyor, muharrir oluyor, tabîb oluyor, oluyor, oluyor da yalnız hâkim mi
olamıyor?

Kadının erkeğe nispetle daha asabî ve hassas, daha şefkatli, daha rikkat-ı kalbe mâlik
olması mı mûcib-i endîşe oluyor?

Hâkimlik, evâmîr ü mezâlîm-i istibdâdî icrâyaya memûr cellâdlık mıdır ki bir kalb-i rakîk ü
şefîk sâhibinin yapmayacağı bir iş olsun! Daha başka ne mülâhazalar vardır?

Hâkimlikde aradığımız: bî-terafîlık, itidâl, hiss-i adâlet gibi evsâfı mı bir kadında bulama-
yız?

[8] Evet! Ben de kuvvetle zannederim ki: mücrimiyeti tahakkuk eden bir kâtil-i müteam-
midin cezâ-yı idâmına hükmederken bir kadın hâkim, erkek hâkim derecesinde bî-teraf ve iti-
dâline sâhip olamaz. Fakat bu tarafgîrliği, bu fart-ı teessür ü teheyyücü hiç bir zamân mücrimin
lehine olmaz. Ve hiç bir zamân hakkın, adâletin ziyâına bâdî olmaz, belki şiddetle tecellîsine
bâis olur.

Kâbil-i tasavvur mudur ki galeyân u heyecâna gelen bir kalb-i hassâs ortada mazlûmun
manzara-i fecîi dururken zâlimin lehine mütehassıs olsun.

Hele zulm u ihânete uğrayan Türk'ün medâr-ı necât u hayâtı olan rûh-ı cumhûriyet
olursa!..

Bu cumhûriyet ki, Türk kadını en yüksek ve medeni milletlerin kadınları derecesinde merâtib-i içtimâiyeye yükseltmiştir. Bu cumhûriyet ki: bu dünyâda hiçbir millet kadınlığının şiddetli temennî ve tahassürlerine rağmen henüz nâil olmadıkları birçok âlî ve siyâsî nimetleri, şerefleri Türk kadınına -liyâkat ve haklarını teslimen- vermeye âmâdedir. Şimdi Türk hanımı, hâkim mevkîine geçince, asırlardan beri zincirler, tehlikeler, ıztırâblar içinde kıvranan hayâtının [9] müncî-i mübecceli olan cumhûriyete, değil taarruz edenleri kahretmek, sinsice yan bakanların bile gözlerini oymak hükmünü verirken azamî gazab ve heyecânında pek âdil, pek müsîb, pek haklı olmaz mı?

Erkeğe tesbitle kadının hislerinde daha müfrit, müteheyyic, daha rakîk ü şefîk olması hâkimlik vazîfesini îfâ ederken gâye-i adâlete daha derin heyecân, daha şedîd harâretle hâdim olmasından başka bir netîce göstermez. Hem efendim! Sâha-i hayâta en evvelâ çocuk şeklinde arz-ı vücûd eden insânî günlerce, haftalarca değil senelerce sîne-i rahîminde sıyânet eden kadın değil midir? Evet! Nesl-i beşeri yalnız tevîd değil, fakat bekâsını temîn eden de odur. Hayât-ı beşeri senelerce münhasıran onun ihtimâm-ı şefkatine tevîden çekinmiyoruz da, insânlar arasındaki ihtilâfât-ı hukûkiyyenin halline -birçok kuyûd u şurût ile- onları erkeklerle muhteliten memûr etmekten mi ictinâb edeceğiz? Yok yok! Bundan büyük mantıksızlık, manâsızlık olur mu?

Bâ-husûs burada mevzû-bahsimiz, bütûn cihân kadınları içinde, fâikiyyet-i fazîletini hepimizin takdîr etdiğimiz Türk hanımıdır.

O Türk hanımı ki ona lâyık olduğu hürmet ve itimâdı [10] gösteriniz, ona hod-perestâne bir gurûr ile değil, fakat vakûrâne de olsa kadirşinâsâne bir tevâzu'la muâmele ediniz, göreceğiniz mukâbele ciddiyet, samîmiyet, istikâmet, nezâhet, nezâket, şefkât ve sadâkatdır.

Hayatda bunun aksini gördüklerini iddiâ edenler evvelâ kendilerinden beklenenin aksini gösterenlerdir. El-hâsılı hangi nokta-i nazardan düşünülürse düşünülün Türk hanımı hâkim, hattâ mebûs olabilir ve olacaktır.

Meseleyi tetkîk edersek (Türk hanımı hâkim olabilir) kanâatini yalnız nazariyâtdan değil, fakat tatbîkâtdan amelî, fiilî hayât sâhasından da alabiliriz. İşte, Anadolu kadını! Büyük Mehmetcik mücâdele-i milliyede ne kadar yükselmişse, her yükseldiği noktada, dağda, ovada, kırdâ, çamurda, cephe ve her yerde dâima nâsiye-i bülendi üstünde teselliyet-bahş nazarlarıyla titreyen melekler görmüştür:

Muazzez Fâtımalar! Mübeccel Âişeler!

Anadolu'da onlar o sûretle çalışırken, İstanbul'daki hemşirelerimizin de başka sâhalarda olsa da yine aynı mefkûre-i milliyi istihdâf eden kıymetdâr mesâisini dâimâ şükran ve iftihârla yâd edebiliriz değil mi?

[11] Şu hâlde Türk hanımı hangi cehd ü fedâkârî, hangi azm ü irfân sâhasında Türk erkeğinden geri kalmıştır ki, tevzî-i adâlet vazîfesine iştirâkindе mahzûr-ı mutasavver olsun.

İşte inzâr-ı tatbîke iftihârla âmâde duran bütûn Türkiye mektepleri ve onların ikdâm ü devâm, zekâ vü seciyye, ahlak ü terbiye itibâriyle erkek arkadaşlarının mağbûtı olan hanım müdâvimleri!..

13 Şubat 1926 Cumartesi günü saat on beşte Talebe-i Hukûk cemiyetinin Nûr-ı osmâniye'deki merkezlerinde genç hukûkçular, reîs-i fahrieleri Denizli mebûsu ve Ankara istiklal mahkemesi müdde-i umûmiyesi muhterem Necip Ali Bey Efendi'yi bekliyorlardı. Hukûk fakültesi reîsi üstâd muhterem Aynizâde Tahsîn Bey Efendi ile kâtib-i umûmî ve tıbb-ı adlî müderris-i muhteremi Edhem Akif Bey de muntazırlar arasındaydı. Şuradan buradan konuşulurken bir aralık Edhem Akif Bey yanında bulunan hanımlara mânidâr bir ibtisâm ile: "Demek siz de hâkim olacaksınız. Vay erkeklerin başına geleceklere!" dedi. [12] Hanımların niçin suâlîne cevâben de dedi ki: "Zirâ mahkemenize marûz mesâilde dâimâ hanımların lehine mütehasis olacağınıza şüphe yok!" Hanımlardan biri derhal şu mukâbelede bulundu: "Demek şimdiye kadar siz

böyle mi yapıyordunuz!” Gerek kâilinin zekâsını gösteren bu zarîf nükte, gerek Aynîzâde Tahsin Bey’in: “Fakat biz hanımları öyle yetiştirmiyoruz.” sözleri üzerine Edhem Akif Bey maksadının seciye, terbiye, sa’y itibâriyle pek ziyâde takdîr ettiği hukûkçu hanım kızlarına karşı bir latîfeden ibâret olduğunu samîmi tebessümlerine güşâyış veren bir memnûniyetle temîn ediyordu. O esnâda bütün gözleri bir lem’a-i meserretle parlatan bir ses işitildi.

–“Necib Ali Bey Efendi teşrîf etdiler” Necib Ali ve birlikte teşrîf ettikleri refîkleri Denizli mebus-ı muhteremi beyefendiler, samîmi alâkadârlıkları vecden necîbâne tevâzûlarıyla genç kalpleri tashîr ve tesrîr ediyorlardı. Talebe-i hukûk, [13] ders formalarının Matbaa-i Amîre’de meccânen tab’ı, talebeye meccânen tevzîi, talebe yurdu tesîsi, devâm mecbûriyeti ile müşkîl vaziyetde kalan memûr talebenin mensûb oldukları devâirden mezûniyetlerinin temîni gibi zâhîren basît görünen, fakat hakîkatde tahsîl hayatının en mühîm mesâilinin, en müberrem ihtiyâcâtının hall ve tatmîni husûsunda ettikleri ve edeceklerini vaad buyurdıkları kıymetdâr ve lütûfkar delâletlerinden dolayı Necîb Ali Bey Efendi’ye ve refîk-i muhteremlerine en harâretli şükranlarını arz etdiler.

Dârü’l-fünûn hukûk gençliği o gün orada, Necîb Ali Bey ve refîk-i muhteremlerinin, sîma ve sözlerinde bütün hâkimiyet-i millîye müesseselerinin, bütün hükûmet-i cumhûriyenin şahsiyetini ve bu şahsiyetin gençliğe verdiği kıymeti, ehemmiyeti bir baba samîmiyetiyle açtığı şeh-râh-ı istikbâl ü ikbâli seziyor.

Ve o iki mebûs-ı muhterem de bu hukûk gençliğinde bütün Dârü’l-fünûn, bütün vatan gençliğini görüyor ve bu gençliğin mefkûre-i cumhûriyete pâyânsız bir muhabbetle âşık [14] bir babanın a’zamî itimâd ve himâyesine hakîkatden lâyıf bir gençlik olduğunu görmekte meserret ü mefharet hissediyorlardı.

Oh! İşte bugün hükûmetle gençlik arasındaki münâsebet, müşfik baba ile sâdık evlâd beynindeki muhabbet-i samîmiyyeden ibâretidir. Hâlbuki yakın bir mâzîde on sekiz sene evveline gelinceye kadar o baba bu evlâdına ne kadar müstebid, ne kadar hod-kâm, ne kadar mütevehhim ü mütecessis, hattâ ne kadar düşmandı. Ve bu evlâd da o babaya ne kadar soğuk, ne kadar münfa’îl, ne kadar müştekî, hattâ ne kadar âsî idi.

Bu evlâdını her zamân her vesîle ile tazyîk etmek, menfâlara, zindânlara, denizlere atmak, boğmak için o babanın elinde bütün kavânîn-i devlet, bütün kuvvâ-yı hükûmet birer cellâd te’sîsât ü teşkîlâtı ittihâz edilmişdi.

Bu mazlûm olduğu kadar ma’sûm evlâd halâs ü hürriyet isteyen ve bu uğurda kim bilir ne zamânlardan beri, ne sayısız kurbânlar veren isyânlarla, kah alenî ve kah kalbî isyânlarla sarsılır, sarsılırdı. Nihâyet bu evlâd [15] on sekiz sene evvel, Rumeli’de bir (on temmuz) sabâhı başlayan ilk muvaffak hamle-i isyânında o babanın hâ’in bir üvey baba olduğunu görmüş, anlamış ve o günden beri yıllarca aradığı hakîki hüviyyetini, en nihâyet Anadolu’da sevgili Gâzî’sinin zaferinde bulmuşdu. Evet! O büyük Gâzî’nin büyük zaferi olan bu Cumhûriyet der ki Türk gençliğinin nâ’îl olduğu ve olacağı bütün sa’âdetleri te’mîn etmişdir. Bunu pek iyi idrâk eden Dârü’l-fünûn gençliği Gâzî’nin ve onun cumhûriyet mefkûresini yaşatan Halk Fırkası’nın en âteşin perestişkârı, en rasîn istinâdgâhı, en tabî’î a’zâsıdır.

Gençlik bu perestişlerini zamân zamân izhâra fırsat bulmakla müftehar ve bahtiyâr olur. Ve bu samîmi tahassüslerini her vesîleden istifâde ile arz etmeyi millî, vicdânî bir vecîbe-i şükran bilir.

İşte bu vecîbenin îfâsı maksadıyladır ki o gün Necîb Ali Bey’e takdîm edilen şu âtîdeki manzûme, yalnız hukûklu nâzımının değil, bütün Dârü’l-fünûn, bütün Türk gençliğinin tercümân-ı hissiyâtıdır:

Gâzî'nin Fırkası'na

Halk Fırkası, Hak fırkasıdır Türkiye'mizde
Gâzî Paşa'dır çünkü re'îsü'r-rü'esâsı
Oh! İşte odur vâzı'ı bânî-i esâsı
Bir şâhika-i şândır o millî kayamızda
Zâten o değil miydi veren Türk'e zafer nûr
Zâten o değil miydi eden milleti mesrur

Türk halkını ihyâ ile i'lâya peyamber
Müncîdir o "Türk yurdunu şems-i medeniyet
Parlatmalı" Âh! İşte budur ondaki niyyet
Pek muhterem erkânına âmâline rehber
Mâdem ki Gâzî gibi bir nûr-ı zekâ var
Halk Fırkası îmân ile ta'zîme sezâvâr

İrşâd dehâsıyla onun etdi bugün Türk
En hürce teceddüdle te'âlîsini te'mîn
Her sâha-i azminde de yapmakta düğün Türk
Zaferlerin etmekde tevâlîsini te'mîn.
Himmatleri Gâzî Paşa'nın gün gibi zâhir
Kahrolsun eğer kim ona olmazsa muzâhir.

Ahmed Burhaneddin